Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

1.2.2019

ASIA Asiantuntijalausunto koskien valtioneuvoston jatkokirjelmää UJ 38/2018 vp direktiivi tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla

LAUSUNNON ANTAJA

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry (Musiikkituottajat)

Musiikkituottajat kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi. Lausumme kunnioittaen seuraavaa:

TIIVISTELMÄ

- Suomen aiemmin (U 63/2016 vp) esittämät kannanotot arvokuilun osalta ovat tulleet valmistelutyössä asianmukaisesti huomioiduksi.
- On yllättävää, että Suomi vastustaa edelleen arvokuilun korjaamista.
- Suomi on asemoinut itsensä (poikkeuksellisesti) EU-neuvotteluissa marginaaliin, joka ei mahdollista rakentavaa yhteistyötä kulttuurisisältöjen turvaamiseksi.
- Toisin kuin Suomi, Ruotsi ja Tanska molemmat tukevat arvokuilun korjaamista.
- Suomen tulee kannattaa arvokuilun (Value Gap) korjaamista ja tasapainon palauttamista Euroopan tekijänoikeusmarkkinoille.
- Artikla -14 (parlamentin kanta) tulee poistaa. Artikla rajoittaa sopimusvapautta ja aiheuttaisi merkittävää epävarmuutta EU digitaalisille sisämarkkinoille. Vähintäänkin tulee torjua mahdollisuus uusiin pakkolisensseihin.
- Direktiivi ei vaikuta kuluttajien mahdollisuuteen ladata alustoille omia kotivideoitaan tai valokuviaan. Edelleen tekijänoikeuksien rajoitukset ovat voimassa ja mahdollistavat suojatun aineiston käytön kuluttajille.
- Viimekädessä mahdollisille tulkintakysymyksille saadaan aina ratkaisu Euroopan unionin tuomioistuimesta, joka tulkitsee EU-lainsäädäntöä ja varmistaa, että sitä sovelletaan samalla tavalla kaikissa EU-maissa.

JOHDANTO

Tekijänoikeusdirektiivi on ollut Euroopan Parlamentin käsittelyssä yli kaksi vuotta, syyskuusta 2016 lukien. Eduskunta on käsitellyt komission direktiiviehdotusta kaksi vuotta sitten, vuodenvaihteessa 2016-17.

Eduskunnalle nyt toimitettu U-jatkokirjelmä on valitettavasti monin paikoin sekava, yliampuva ja johtopäätöksiltään virheellinen. Kokonaisuuden ymmärtämistä vaikeuttaa se, että uusi perusmuistio ei sisällä juurikaan analyysiä suhteessa ensimmäiseen U-kirjelmään (63/2016 vp), siinä esitettyihin Suomen kantoihin (kritiikkiin komission esitykseen) ja direktiivin jatkovalmistelussa tehtyihin ratkaisuihin.

Valtioneuvosto totesi yli kaksi vuotta sitten 25.11.2016 U-kirjelmässäään (U 63/2016 vp) arvokuilusta mm. seuraavasti:

> *”Tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoamista koskevan säännöksen voidaan arvioida nykymuodossaan vaikuttavan erittäin kielteisesti tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajiin sekä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksiin kehittää ja tarjota palveluitaan sisämarkkinoilla. Erityisen haitallista markkinoiden toimivuudelle on, että ehdotetun säännöksen mahdollisesti sisältämät velvoitteet ovat siinä määrin epäselviä, että sääntelyn piiriin kuuluvat toimijat eivät voi sen perusteella arvioida, mitä heidän pitäisi tehdä täyttääkseen direktiivin vaatimukset. Ehdotetussa muodossa myös säännöksen suhde sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin palvelun tarjoajien vastuuvapautta koskeviin säännöksiin on epäselvä.” …*

Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi 13.12.2016 antamassaan lausunnossaan arvokuilusta:

> *”Valiokunta korostaa, että tekijänoikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla tulee kehittää siten, että ei aseteta esteitä uusien sovellusten, palvelujen eikä kaupallisten toimintatapojen kehittymiselle. Tekijänoikeuslainsäädännön tulee mahdollistaa tekijänoikeudellisesti suojatun materiaalin saatavuus ja tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys, jotta sekä kuluttajat että tekijänoikeuden haltijat voivat hyötyä kehityksestä. Tämän vuoksi on tärkeää, että asian jatkovalmistelussa punnitaan tarkoin 13 artiklan vaikutuksia.”*

Sekä Euroopan Parlamentti että neuvosto ovat komission ehdotuksen pohjalta päätyneet kahden vuoden työn jälkeen melko samansuuntaisiin perusratkaisuihin, jotka molemmat korjaavat arvokuiluongelman.

Perusratkaisut vastaavat tyhjentävästi niihin dubioihin, joita Suomen valtioneuvosto ensimmäisessä U-kirjelmässä esitti. Esimerkkinä todettakoon esim. direktiivin velvoitteet ja sääntelyn suhde sähkökauppadirektiiviin.

<u>Tässä tilantessa yllättävää on, että kun direktiiviehdotus on prosessin aikana tarkentunut ja parantunut Suomen edellyttämin tavoin, niin Suomi jatkokirjelmän</u>

mukaan näkee nyt ”uutena” ongelmana jatkossa sen, mitkä palvelut kuuluisivat säätelyn piiriin;

> *”Jatkossa tulkintaongelmia ei siten aiheuttaisi se, milloin tapahtuu yksinoikeuden piiriin kuuluva teko, vaan se, milloin kyseessä olisi direktiivin tarkoittama ”online-sisällönjakopalvelu” ” (perusmuistion sivu 7, viimeinen kappale).*

Tästä tarkemmin alla kohdassa kaksi.

1. **Eurooppa tarvitsee oikeudenmukaiset ja toimivat tekijänoikeusmarkkinat - arvokuilu tulee korjata (artikla 13)**

Sekä parlamentti että neuvosto ovat komission esityksen pohjalta päätyneet arvokuilun korjaamisen osalta samansuuntaisiin ratkaisuihin. Molempien kannat sisältävät periaatteeessa seuraavat säännösehdotukset:

Ensinnäkin
(a) Jäsenvaltioiden on säädettävä, että sisältöjen jakamiseen tarkoitetun verkkopalvelun tarjoaja välittää teoksia yleisölle antaessaan yleisölle pääsyn sisältöön, jota palvelun käyttäjät ovat tallentaneet palveluun.

Toisekseen neuvoston kannassa todetaan, että
(b) kun palveluntarjoaja välittää teoksia yleisölle, ilman lupaa tapahtunutta välittämistä ei koske sähkökauppadirektiivin 14 artiklassa säädetty vastuuvapaus.

Neuvoston johtopäätös on suoraa seurausta voimassa olevan sähkökauppadirektiivin vastuusääntelystä. Direktiivin 14 artikla koskee kuluttajan tallentamien tietojen passiivista säilyttämistä. Tilanteessa, jossa palveluntarjoaja välittää aktiivisesti sisältöjä yleisölle, kyse ei ole enää pelkästään tietojen säilytyksestä. Tästä syystä vastuuvapaus ei sovellu.

Edellä olevat ratkaisut korjaavat arvokuilun. Ratkaisu ja sen asettamat velvoitteet online-sisällönjakopalveluille ovat selkeät eivätkä ne ole miltään osin ristiriidassa sähkökauppadirektiivin kanssa. Suomen aiemmin esittämät huolet ja kritiikki ovat tulleet asianmukaisesti korjatuiksi.

U-jatkokirjelmässä (sivu 6, neljäs kappale, alleviivaus ja lihavointi allekirjoittajan) todetaan: *”Lähtökohtaisesti lainsäätäjän tulisi pyrkiä ratkaisemaan markkinoilla olevia ongelmia keinoin, **joilla on mahdollisimman vähäinen vaikutus markkinoiden normaaliin toimintaan**. Nyt esillä **olevaa ratkaisumallia voidaan pitää kaikkein jyrkimpänä mahdollisena,** ja sillä voi olla merkittävä vaikutus sosiaalisen median*

palveluiden toimintaan ja kansalaisyhteiskuntaan. On epäselvää, millaisia myönteisiä vaikutuksia ratkaisumallilla on kokonaisuutena luovien alojen toimintaan."

Edellä alleviivattu ja lihavoitu kohta herättää aiheellisesti kysymyksen siitä, mitä pidämme markkinoiden normaalina toimintana ja minkälaista sen tulisi mielestämme olla?

Onko Suomi sitä mieltä, että normaalia markkinoiden toimintaa on se, että satoja miljoonia euroja tahkoavat "online-sisällönjakopalvelut" voivat jatkossakin aktiivisesti jakaa luovia sisältöjä ilman, että ovat niistä asiamukaisesti sopineet ja ilman, että oikeudenhaltijat saavat kohtuullisen korvauksen?

Fakta on, että direktiivin nimenomaisena tavoitteena on palauttaa digitaalisille markkinoille normaali toimintatilanne.

Markkinoiden epänormaali tilanne ja direktiivin tavoite käyvät hyvin ilmi komission alkuperäisen ehdotuksen johdantolauseesta nro 37:

> *Viime vuosina verkon sisältömarkkinoiden toiminta on monimutkaistunut. Verkkopalvelut, joissa tarjotaan pääsy käyttäjien verkkoon lataamaan tekijänoikeussuojattuun sisältöön ilman oikeudenhaltijoiden osallistumista, ovat menestyneet, ja niistä on tullut tärkeimpiä verkkosisällön saannin lähteitä. Tämä vaikuttaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrätä, käytetäänkö niiden teoksia ja muuta aineistoa ja millä edellytyksin käyttö tapahtuu, sekä niiden mahdollisuuksiin saada asianmukainen korvaus käytöstä*.

Kyse on laajamittaiseksi kasvaneesta sisältöliiketoiminnasta. Oikeudenhaltijat eivät ole tasavertaisessa asemassa päässeet neuvottelemaan käytön ehdoista ja kohtuullisista korvauksista. Tämä rapauttaa merkittävästi luovien alojen mahdollisuuksia investoida ja ylläpitää tervettä ja rikasta sisältötuotantoa. Nyt käsittelyssä olevan tekijänoikeusdirektiivin perusratkaisut antavat oikeudenhaltijoille neuvotteluaseman.

Sivistysvaliokunta linjasi Suomen kantaa U 63/2016 käsitelleessään seuraavasti:

> *"Sivistysvaliokunta pitää erittäin perusteltuna sitä, että komissio arvioi erilaisten välittäjiksi katsottujen palveluiden rooleja ja tarvittaessa etsii keinoja, joilla oikeudenhaltijat saisivat osansa palveluista kertyvistä tuloista. Komission ehdotus on lähtökohdiltaan oikeansuuntainen, vaikkakin se sisällöllisesti vaatii kehittämistä." (SiVP 105/2017 vp, 7.12.2017).*

Direktiiviä on kehitetty ja tarkennettu Suomen vaatimalla tavalla ja Suomen on annettava tukensa neuvoston yleisnäkemykselle arvokuilun korjaamiseksi.

2. Muistiossa (UJ 38/2018 vp) esitetyistä väitteistä tarkemmin

Joitakin muistiossa esitettyjä virheellisiä kantoja on pakko kommentoida tarkemmin. Muistion sivulla kuusi esitetään, että neuvoston ja parlamentin yleisnäkemyksen lähtökohdaksi olisi otettu, että pelkkä julkaisualustan tarjoaminen loukkaisi itsessään tekijänoikeutta.

Väite on perusteeton. Neuvoston yleisnäkemyksen johdantolause 37a:ssa todetaan seuraavasti (alleviivaus ja lihavointi kirjoittajan):

> *"The definition of an online content sharing service provider under this Directive targets only online services which play an important role on the online content market by competing with other online content services, such as online audio and video streaming services, for the same audiences. The services covered by this intervention are those the main or one of the main* ***purposes of which is to provide access to a large amount of copyright****-protected content uploaded by their users with the purpose of obtaining profit therefrom, either directly or indirectly, by organising it and promoting it in order to attract more audiences.* ***Organising and promoting content involves for example indexing the content, presenting it in a certain manner and categorising it, as well as using targeted promotion on it."***

On selvää, että jatkossakaan pelkkä passiivinen alustapalvelun tarjoaminen ei loukkaa tekijän yksinoikeutta.

Direktiiviehdotus koskee vain niitä palveluita, joiden **päätarkoituksena** tai yhtenä päätarkoituksena on **aktiivisesti saattaa yleisön saataviin ansiotarkoituksessa käyttäjien palveluun lataamia kolmansien omistamia tekijänoikeudellisia sisältöjä**. Tilanteessa, jossa alusta aktiivisesti järjestelee, suosittelee, esittelee tai indeksoi sisältöjä, on kiistatonta, että palvelulla on tieto myös itse sisällöstä.

Julkaisualustan tarjoajan kannalta kyse on normaalista liiketoimintamallin valinnasta; mikäli suojattuja aineistoja halutaan ansiotarkoituksessa aktiivisesti yleisöille välittää, tulee siihen hankkia asianmukaiset luvat aivan kuten muussakin liiketoiminnassa.

Muistiossa esitetään uutena ongelmana, että jatkossa tulkintaongelmat siirtyisivät siihen, mitkä palvelut kuuluisivat "online-sisällönjakopalvelun" määritelmän piiriin.

Tämäkin väite on perusteeton. Direktiiviehdotuksen artiklan 2 kohdassa 5 määritellään selkeästi minkätyyppisiä palveluita säätely koskee ja mitkä palvelut on toisekseen selkeästi rajattu soveltamisalan ulkopuolelle;

> *"online content sharing service provider' means a provider of an information society service whose main or one of the main purposes is to store and give the*

public access to a large amount of works or other subject-matter uploaded by its users which it organises and promotes for profit-making purposes.

Providers of services such as non-for-profit online encyclopaedias, non-for-profit educational and scientific repositories, non-for-profit open source software developing platforms, as well as internet access service providers, online marketplaces and providers of cloud services which allow users, including businesses for their internal purposes, to upload content for their own use shall not be considered online content sharing service providers within the meaning of this Directive;"

Soveltamisalan ulkopuolelle on siis rajattu:

- ilman ansiotarkoitusta toimivat wikipedia -tyyppiset sivustot,
- ilman ansiotarkoitusta toimivat koulutukselliset ja tieteelliset tietorekisterit,
- ilman ansiotarkoitusta toimivat avoimen lähdekoodin kehitysalustat,
- Internetin tiedonsiirto ja verkkoyhteyksien tarjoajat (Internet operaattorit),
- sähköiset kauppapaikat kuten esim. tori.fi ja
- pilvipalvelut, joihin yksittäiset käyttäjät (kuluttajat ja yritykset) voivat tallentaa tietotojaan omaa käyttöään varten.

Direktiiviehdotus on tältäkin osin merkittävästi tarkentunut ja Suomen väite tulkintaongelmasta on perusteeton. Markkinaosapuolet löytävät kyllä arvokuilun korjauksen jälkeen ratkaisut esille tuleviin kysymyksiin. Lupien saamisessa ei ole ongelmia. Nykyisissä laillisissa palveluissa on oikeudenhaltijoiden toimesta lisensioituna yli 45 miljoonaa kappaletta ja oikeudenhaltijat ovat luonnollisesti halukkaita lisensioimaan.

Viimekädessä mahdollisille tulkintakysymyksille saadaan aina ratkaisu Euroopan unionin tuomioistuimesta, joka tulkitsee EU-lainsäädäntöä ja varmistaa, että sitä **sovelletaan samalla tavalla** kaikissa EU-maissa.

Direktiivi ei tule millään tavalla vaikuttamaan kuluttajien mahdollisuuten ladata alustoille omia kotivideoitaan tai valokuviaan. Edelleen tekijänoikeuksien rajoitukset ovat voimassa ja mahdollistavat suojatun aineiston käytön kuluttajille.

3. Pienten yritysten asema (SME)

Parlamentin kannassa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on lisäksi rajattu (em. artikla 2 kohta 5) komission suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevassa I osastossa

tarkoitetut mikro- ja pienyritykset. [1]

Kyseistä ratkaisua ei voida pitää hyväksyttänä eikä onnistuneena. Tekijänoikeuksien noudattaminen ja asianmukaisten lupien hankkiminen ei voi olla riippuvainen yrityskoosta. Ratkaisu on vastoin EU:ta sitovia kansainvälisiä sopimuksia ja se on myös omiaan saattamaan yritykset koosta riippuen eriarvoiseen asemaan aiheuttaen kilpailuoikeudellisia ongelmia.

Parlamentin näkemys tulee torjua ja kyseinen rajaus poistaa. Mikäli mikro- ja pienyrityksiä halutaan säätelyssä huomioida, on selkeämpää huomioida ne neuvoston kannan mukaisesti artikla 13 yhteydessä, jossa säädetään mahdollisista alustojen vastuunrajoitustoimenpiteiden lievennyksistä (liability mitigation).

4. Parlamentin ehdottoma uusi -14 artikla tulee ehdottomasti torjua

Parlamentti esittää omassa kannassaan kokonaan uutta -14 artiklaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tekijät ja esiintyjät saavat sopivan ja oikeasuhteisen, suhteellisen (**proportionate**) korvauksen teostensa ja muun aineistonsa hyödyntämisestä, mukaan luettuna niiden verkkohyödyntäminen.

Kyseessä on kokonaan uusi, parlamentin lisäämä säännös, jota ei löydy komission alkuperäisestä esityksestä eikä myöskään neuvoston kannasta. Artiklasta ei ole olemassa hyvän lainsäädäntötavan edellyttämää vaikutusarviointia.

Säännöksen sanamuoto on erittäin epämääräinen ja se tulisi varmuudella aiheuttamaan merkittävää häiriötä ja epävarmuutta digitaalisten sisämarkkinoiden toimintaan ja kehittymiseen.

Suomen kantana tulee olla nykyisen -14 artiklan selkeä torjuminen. Vähintäänkin tulee selventää artiklan haitallista sanamuotoilua ja poistaa johdantolauseessa (39y) avattu mahdollisuus jäsenmaille säätää asiasta pakollista kollektiivihallinnointia käyttäen.

Pakollinen kollektiivinen korvaushallinnointi/Statutory remuneration mechanisms aiheuttaisi merkittävää markkinahäiriötä Euroopan digitaalisille sisämarkkinoille. Ei ole mitään järkevää ja perusteltua syytä ottaa johdantolauseessa viittausta jäsenmaille mahdollisuuteen säätää asiasta nyt esitetyllä tavalla. Riskinä on lainsäädännön ja

---

[1] Yritysluokkien määrittelyssä käytettävät henkilöstömäärät ja rahamääräiset kynnysarvot
1. Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) luokka koostuu yrityksistä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa.
2. Pk-yritysten luokassa pieni yritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa.
3. Pk-yritysten luokassa mikroyritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

sisämarkkinoiden yhtenäisyyden merkittävä pirstoutuminen. Tämä ei voi olla Suomen tavoitteena. Pakollisesta kollektiivihallinnoinnista hyötyisivät lähinnä ja ainoastaan vain jotkut kollektiivihallinnointijärjestöt ja samalla asetettaisiin merkittäviä esteitä uusien palvelujen ja kaupallisten toimintatapojen kehittymiselle.

Syntyisi nimeomaisesti tilanne, johon valiokunta kiinnitti viimeksi huomiota: *tekijänoikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla tulee kehittää siten, että ei aseteta esteitä uusien sovellusten, palvelujen eikä kaupallisten toimintatapojen kehittymiselle.*

Edelleen artiklassa käytetty termi ”**proportionate” (suhteellinen) korvaus on erittäin ongelmallinen.** Esitämme ensisijaisesti sen poistamista ja korvaamista termillä kohtuullinen korvaus (”appropriate remuneration”), joka on EU lainsäädännössä ja tulkinnassa vakiintunut. Mikäli termiä proportionate päädytään kuitenkin käyttämään, tulee silloin johdantolauseessa ertyisesti mainita, että myös kertakorvausta voidaan pitää suhteellisena korvauksena. Sopimusvapauden piiriin tulee jättää se, missä tilanteissa ja kuinka osapuolet päätyvät kertakorvaukseen. Lainsäädännön tulee selkeästi huomoida, että riippuen tekijän tai esiintyvän taiteilijan panoksen merkityksestä ja suuruudesta erityypiset sopimusratkaisut ja maksutavat voivat tulla kyseeseen.

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

Antti Kotilainen
Toiminnanjohtaja

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry on Suomessa toimivien äänitetuottajien kattojärjestö, jonka jäsenistö kattaa n. 87 % Suomen äänitemarkkinoista. IFPI on ääniteteollisuuden kansainvälinen toimialajärjestö, joka edustaa n. 1.300 äänitetuottajaa 57 maassa.